

KOM-teatteri: ATERIAN OPEPAKETTI – Tehtäviä esityksen käsittelyyn

Koonnut KOM-teatterin yleisötyöntekijät
Maaretta Riionheimo ja Rosa-Maria Perä

ATERIA-esitys

Eriarvoisuuden kokemus on räjähdyspanos, joka odottaa laukaisuaan.

Mika Leskisen ohjaama ja Okko Leon kirjoittama Ateria on purevan tarkka sekä vaarallisen koominen kuvaus henkilöistä, jotka ovat tuomittuja pyörimään kaikennielevän hampurilaiskoneen rattaistossa.

Ateria luo koomisen katseen globaaliin kohtaloomme, kapitalismin hampurilaislogiikkaan, eriarvoisuuden kokemukseen, miesten jähmeistä sukupuolirooleista kumpuavaan vihaan ja yksinäisyyteen. Kansainvälisen ketjun pikaruokaravintola on Ateriassa länsimaisen kulttuurimme vertauskuva – ja evoluution päätepiste.

*KOISTINEN: Täällä ei oo yhtään **jääpalaa**... mä en nää ainottakaan... ei yhtään... ei yhtään vitun **jääpalaa**...*

MEKE: Napajäätikköki vaan sulaa, eks tajuu?

KOISTINEN: Jätkä kusettaa.

Kun eriarvoisuus kasvaa ja myötätunto kuolee, niin mitä jää käteen?

ENSI-ILTA 31.10.2018 KOM-TEATTERISSA

TEKSTI: Okko Leo

OHJAAJA: Mika Leskinen

LAVASTAJA: Janne Vasama

PUKUSUUNNITTELIJA: Sanna Levo

MASKEERAAJA: Leila Mäkynen

VALOSUUNNITTELIJA: Tomi Suovankoski

ÄÄNISUUNNITTELIJA: Jani Rapo

YLEISÖTYÖ: Jenni Bergius, Rosa-Maria Perä ja Maaretta Riionheimo

ROOLEISSA: Juho Milonoff ja Niko Saarela

KOM-teatteri

Helsinkiläinen vuonna 1971 perustettu KOM-teatteri on yksi Suomen vanhimmista ryhmämuotoisista teattereista, jolla on oma vannoutunut ja alati kasvava katsojakuntansa.

KOM-teatteri on syntynyt palosta vaikuttaa yhteiskuntaan ja tehdä korkeatasoista, taiteellisesti kunnianhimoista sekä monimuotoista teatteria. Se on vuosikymmenten aikana kiertänyt esityksillään ympäri maailmaa, julkaissut useita klassikkoasemaan nousseita levyjä, tuottanut konsertteja ja lukemattomia esityksiä, jotka ovat jättäneet lähtemättömästi jälkensä Suomen teatterihistoriaan. KOM on toiminnallaan puolustanut vapauden, veljeyden ja tasa-arvon periaatteita tehden esityksiä muuttuvasta yhteiskunnasta ja yksilöistä sen puristuksessa.

KOM on tehnyt etenkin uutta kotimaista draamaa, mutta myös kansainvälisiä klassikkoja, romaanidramatisointeja, musiikkiteatteria, komediaa, tragediaa ja kaikkea siltä väliltä. KOM-teatterin lauluja paremmasta maailmasta lauletaan edelleen kaikkialla Suomessa ja jokainen KOMin sukupolvi kirjoittaa omat laulunsa. KOM-teatteri katsoo tulevaisuuteen, muistaa menneisyytensä ja on valmis uudistumaan yhteiskunnan mukana — periaatteistaan tinkimättä.

KOM-teatterilla on kaksi näyttämöä: varsinainen teatterisali, jossa on noin 300 paikkaa sekä rohkeita taiteellisia avauksia varten perustettu Aulanäyttämö. KOM-aulan maanantai-illat täyttyvät monipuolisesta musiikki- ja teatteriohjelmistosta.

KOM-teatterissa on vakituinen ensemble. Lisäksi KOM käyttää jatkuvasti esityksissään vierailevia eturivin taiteilijoita ja muuta henkilökuntaa. KOM-teatteria johtaa näyttelijä, teatterinjohtaja Juho Milonoff.

Opepaketin lukuohjeet ja tavoitteet

Hyvä opettaja,

Käsissäsi pitelet KOM-teatterin yleisötyön puitteissa koottua *opepakettia*. Tämä paketti on tehty Okko Leon Ateria -esityksestä ja siinä on koottu työryhmän tärkeäksi näkemiä aiheita. Tällä kertaa *opepaketin* keskeisenä aiheena on *oikeudenmukaisuus, tasa-arvoinen yhteiskunta ja kieli*.

KOM-teatterin tarjoaman *opepaketin* tarkoituksena on tukea opettajia KOM-teatterin esitysten käsittelyssä toiminnallisen opetuksen keinoin. Paketti koostuu draamaa hyödyntävistä toiminnallisista tehtävistä sekä kirjoittamiseen ja keskusteluun pohjautuvista harjoitteista. *Opepaketin* tarkoituksena on syventää oppilaan katsomiskokemusta esityksen sisältämiä teemoja pureskelemalla sekä esityksen ja oppilaiden oman maailman välistä suhdetta pohtimalla. Tehtävät ovat rakennettu yhteiskunnallisen ja yksityisen välimaastoon, jotta käsiteltävään materiaaliin syntyisi omakohtainen suhde ja ymmärrys.

KOM-teatteri haluaa yleisötyönsä kautta kannustaa oppilaita itsenäisen ajattelun kehittämiseen, ryhmätyöskentelytaitojen parantamiseen sekä rohkeampaan itseilmaisuun. Tehtävät kannattaa valita kuitenkin aina ryhmäkohtaisesti matalan kynnyksen periaatetta noudattaen, jotta kaikki kokisivat olevansa turvassa. Pienikin siis riittää. Mikäli esitystä käsittelevillä tunteilla päädytään tekemään draamaharjoitteita, kannattaa alkuun muistaa lämmittely- ja virittäytymisharjoitusten merkitys. Myös sopiva tila (esim. auditorio tai liikuntasali) helpottaa huomattavasti draamatyöskentelyn kulkua. Jos mahdollisuuksia tähän ei ole, kannattaa luokkahuone raivata tyhjäksi ja tuolit asettaa esim. ympyrämuodostelmaan ennen tuntien alkua.

Kiitos sinulle tärkeästä työstäsi! Toivotamme iloa oppimiseen esitysten kautta sekä uusien oivallusten syntymiseen!

Ystävällisin terveisin,

KOM-teatterin yleisötyöntekijät

Mahdollisia lämmittelyharjoitteita

Paripäläpätys-tehtävä

Ottakaa parit ja päättäkää kumpi on A ja kumpi B. A aloittaa, ja kysyy B:ltä: mistä sinä haaveilet, mitä sinä haluat tai mitä sinä ihmettelet? Kun yhteinen ajanotto kaikkien parien kesken alkaa, B aloittaa puhumalla taukoamatta yhden minuutin ajan, mitä mieleen tulee. A kuuntelee B:tä sanomatta sanaakaan. Jos B kuitenkin keskeyttää puheensa, auttaa A, ja kysyy: Mutta mitä sinä oikeasti haluat, haaveilet tai ihmettelet, riippuen tehtävänannosta. B voi halutessaan syventää pohdintaansa, samalla kun jatkaa puhettaan. Kun minuutti on kulunut, kysytään sama kysymys toisin päin. Kun molemmat ovat saaneet vastata kysymykseen, käydään kaikkien parit läpi siten, että A esittelee B:n ja kertoo yhden asian, joka jäi mieleen B:n pälpätyksestä. Sama toisinpäin.

Tööt-2-3

Otetaan pari. Seistään parin kanssa vastakkain ja sanotaan vuoronperään 1-2-3-1-2-3-1-2... siten, että joka toisen sanoo aina toinen jne.. Kun tämä sujuu, niin korvataan 1 käsien yhteen lyömisellä (tai yksinkertaisella liikkeellä ja äänellä vaikkapa "tööt" ja käden nosto ylös). Kun tämä sujuu modifioidaan harjoitetta siten, että korvataan 2 sormien napsautuksella (tai jollain toisella liikkeellä ja äänellä, vaikkapa "jee" ja John Tarvoltan discoasento). Tämä jälkeen vaihdetaan vielä 3 tilalle jalan polkaisu (tai vapaavalintaisella äänellä ja liikkeellä esim. pyörähdyksellä).

Kannusta vauhtiin, isoon ääneen sekä liikkeisiin. Jos toisten edessä oleminen ja toimiminen jännittää monia tätä harjoitusta voi lopuksi tehdä niin että puolet tekee ja puolet katsoo tai jollei pareja ole liikaa jokainen pari voi näyttää vuorollaan. Voidaan tehdä myös suuressa piirissä niin että liike/ääni kiertää ympyrää.

Harjoituksen keskiössä kontakti, iloinen mokaaminen ja keskittyminen.

Nimi ja liike

Opettaja aloittaa ja sanoo ensin oman nimensä ja tekee jonkun liikkeen sekä mahdollisesti myös äänen (joka mahdollisesti kuvastaa sen hetkistä olotilaa, venyttää mahdollisimman hyvin, tsemppaa tms.), muut toistavat liikkeen ja nimen. Seuraava sanoo oman nimensä ja tekee oman liikkeen. Muut toistavat ja sitten tekevät järjestyksessä ensimmäisen ja toisen, jonka jälkeen kolmas tekee omansa. Lopuksi kaikki tekevät kaikkien nimet ja liikkeet peräkkäin, yrittäen muistaa kaikki oikein. Tämä voidaan tehdä myös nopeutetusti, niin saadaan hyvä lämpö ja pöhinä aikaiseksi.

Variaatiomahdollisuuksia: - Ensin oma nimi isolla äänellä ja pieni liike, toisella kierroksella oma nimi pienellä äänellä ja iso liike.

Pommi ja suojelija

Liikutaan tilassa mahdollisimman tasaisin välein sirottautuneina, ei piirissä. Mielikuvana voi olla jäälautta joka kaatuu, mikäli ihmiset eivät pidä huolta tasapainoisesta sijoittautumisesta eri puolille lauttaa. Kuljetaan aina kahden välistä. Kuitenkin koskematta toisiin. (Tavoitteena kontakti ja tietoisuus tilasta).

Ohjaaja kehottaa jokaista valitsemaan hiljaa mielessään joukosta henkilön A, samalla jatkaen kävelyä (liike pysähtyy helposti ohjeiden yhteydessä, siitä kannattaa usein muistuttaa), sitten toisen henkilön B. Kun ohjaaja lyö kädet yhteen henkilöstä A tulee pommi ja henkilöstä B suojelija, tehtävänä on pitää henkilö B itsen ja henkilö A:n välissä keinolla millä hyvänsä. Vaihdetaan toisin päin.

Jatketaan kävelyllä, unohdetaan äskeiset, valitaan uudet kaksi henkilöä, nyt läpsäyksestä A muuttuu magneettiksi, joka vetää puoleensa ja B magneetin toiseksi navaksi, joka työntää koko ajan mahdollisimman kauas itsestä.

Jatketaan kävelyllä, unohdetaan äskeiset, valitaan taas uudet kaksi henkilöä, nyt tehtävänä on yhdistää heidän kätensä.

Jatketaan kävelyllä, unohdetaan äskeiset, pyritään koko ajan kulkemaan kahden ihmisen välistä.

Jatketaan kävelyllä, unohdetaan äskeiset, valitaan tilasta jokin paikka ja yksi henkilö, merkistä siiretään valittu henkilö valittuun paikkaan.

Tarkoituksena fyysinen lämmittely, kontakti ja virittäytyminen.

Mene, jos..

Yksi menee keskelle, ja muut menevät piiriin hänen ympärilleen. Keskellä olijalla aloittaa sanomalla: "mene jos...", "ne jotka ovat..." tai "jos tykkäät..." Ne joita asia koskee, joutuvat lähtemään liikenteeseen ja vaihtamaan paikkaa. Viereisiin paikkoihin ei mielellään ole menemistä, tästä voidaan sopia ennen harjoitteen alkamista. Se joka viimeiseksi ehtii paikalle jää keskelle ja kysyy uuden kysymyksen. Harjoitetta kannattaa soveltaa esimerkiksi siten, että kaikkien kysymysten pitää tavalla tai toisella liittyä esitykseen, teatterivierailuun tai käsiteltävään aiheeseen. Näin ollaan salaa jo menossa kohti aiheita huomaamatta leikin kautta.

Harjoitteen tarkoituksena on tarjota tietoa ja lämmittää osallistujiaan.

Minä olen puu

Tämän harjoitteen avulla voi nopeasti kartoittaa, mitä esityksestä on erityisesti jäänyt mieleen. Jos tekniikka ei ole tuttu, voi ensin tehdä harjoitusversion, kuten kuvattuna alla ja sitten toisen version, jossa otsikkona Ateria tai vaikkapa hampurilaisravintolan tapahtumat.

Ensimmäinen henkilö menee lavalle puuasentoon ja sanoo "Minä olen puu", seuraava menee paikalle ja täydentää sen menemällä kyykkyyyn vierelle ja sanoo "Minä olen kivi", kolmas menee paikalle nelinkontin puun viereen ja sanoo "Minä olen koira". Heille annetaan aplodit ja päätetään että vaikkapa koira jää. Henkilö sanoo uudestaan "Minä olen koira." kaksi muuta tulee täydentämään kuvan.

On hyvä tähdentää, ettei tarvitse keksiä mitään erikoista, tylsät ja tavanomaiset ideat ovat parhaita, ne mitkä tulevat ensimmäisenä mieleen, hyvä tilaisuus puhua mahdollisuuksien kehästä. Ainakin kouluikäisten kanssa on hyvä edetä järjestyksessä ettei käy niin että nopeimmat ja rohkeimmat rynnivät aina ensimmäisinä ja toiset eivät pääse lainkaan esille.

ATERIA-ESITYKSEN KÄSITTELYÄ:

Koistinen ja Meke

Pohtikaa Koistisen ja Meken roolihahmoja ja keskustelkaa seuraavista kysymyksistä pareittain luokassa:

1. Minkä ikäisiä hahmot voisivat olla ja onko sillä väliä tässä näytelmässä?
2. Minkälainen koulutus miehillä voisi olla?
3. Missä miehet asuvat (alue, asuinmuoto, talotyyppi)?
4. Minkälaisina näette miesten elämänasenteet?
5. Miten kuvailisitte miesten kielenkäyttöä?
6. Miksi hahmot ovat niin vihaisia?
7. Muistuttivatko hahmot joitakin ennestään tuttuja hahmoja?
8. Mistä hahmot haaveilevat (salaa)?
9. Voisivatko hahmot olla yhteiskunnalle vaarallisia, miten ja missä tilanteessa?
10. Voisiko hahmojen hyväksi tehdä jotain?
11. Mitkä tapahtumat/elämäkokemukset synnyttävät ko. hahmoja tosielämässä?
12. Kuvailkaa hahmot lapsina, minkälaisia he olivat ala-asteella. Kirjoittakaa pieni kohtaus, mitä pojille olisi voinut koulunpihalla, koulumatkalla tai luokassa tapahtua.
13. Ovatko hahmot uhreja? Jos ovat, niin kenen tai minkä?
14. Välittääkö yhteiskunta Meken ja Koistisen kaltaisista ihmisistä?
15. Mieltikää mitä pitäisi tapahtua, että Meke ja Koistinen saisivat elämänilonsa takaisin?
16. Mitä näkyviä ja tukahdutettuja tunteita hahmoista löytyy?
17. Kenen tai keiden tarinaa hahmot kertovat yleisemmällä tasolla?
18. Miksi Ateria-näytelmä on kirjoitettu ja miksi se on tärkeä nähdä?
19. Oliko hahmot mielestänne tyhmiä vai viisaita?
20. Löysittekö hahmoista toivoa, jos niin minkälaista?

Tykkään - en tykkää jakoa mielipiteen harjoittelussa

Listatkaa asioita, joista piditte ja asioita, joista ette pitäneet esityksessä pareittain. Uskaltakaa olla asioista mieltä ja sanoa mietteenne ääneen pelkäämättä muiden eriäviä mielipiteitä. Välttäkää "*emmätiiä ihasama*" tilaan vajoamista. Listatkaa vähintään 10 mieleen tulevaa asiaa. Käykää lopulta listat läpi yksi pari kerrallaan, siten että opettaja kokoaa taululle kaikki esiin nousevat asiat kahden kategorian (*tykkään - en tykkää*) mukaisesti. Pohtikaa myös perustelut valinnoillenne, jotta saatte syvennettyä käsitystänne siitä, mistä tykkäätte ja mistä ette ja miksi. Katsokaa seuraavaksi mitkä asiat saivat eniten ääniä ja mitkä vähiten. Käykää tässä vaiheessa läpi myös perustelut sille miksi mielipiteet jakautuvat niin kuin jakautuvat. Eri mieltä oleminen on hyvin sallittua. Valitkaa lopulta tykättyimmät ja ei-tykättyimmät asiat ja tehkää molemmista yksi iso still-kuva, siten että puolet luokasta tekee toisen ja puolet toisen.

Juonijana

Muistelkaa hetki Ateria-näytelmän juonta. Mistä näytelmä alkoi, miten se eteni ja mihin se lopulta johti. Käykää koko näytelmä päässäanne pikakelauksena läpi, jotta saatte hahmotettua sen kokonaan. Miettikää seuraavaksi yksi kohtaus, hetki tai tapahtuma joka teki teihin erityisen vaikutuksen tai jonka vaan muistatte erityisen hyvin. Se saattoi joko säväyttää positiivisesti tai ärsyttää, ahdistaa ja kuvottaa. Hetki voi liittyä joko suoraan juoneen tai teoksen taiteelliseen toteutukseen. Se voi olla myös oivallus, joka linkittyy jollain tavalla omaan elämääsi tai muuhun reaali maailmaan. Mieti miksi valitsit juuri tämän hetken/tapahtuman ja pohdi mikä asento kuvaisi sitä parhaiten. Seuraavaksi opettaja osoittaa luokkahuoneessa kuvitteellisen juonijanan alku- ja loppupisteen. Tehtävänä on asettua juonijanallesi siihen kohtaan, missä valittu kohtaus, hetki tai tapahtuma tapahtui. Opettaja käy tämän jälkeen juonijanan kronologisesti läpi alusta loppuun oppilas kerrallaan. Oppilas kertoo mitä esittää ja miksi valitsi juuri sen kohdan. Jos asennon tekeminen tuntuu

liian haastavalta, riittää sekin, että oppilaat vain asettuvat oikealle kohdalle janaa ja kertovat valitsemastaan hetkestä. Näin tietoa näytelmän mieleenpainuvimmista hetkistä saadaan kaikilta oppilailta ja keskustelu näytelmän purkamiseksi saa alkunsa.

Aristoteelisen draaman rakenne Ateria-näytelmässä

Piirtäkää paperille tai taululle puolikaari ja jaotelkaa se kolmeen osaan: 1. esittelynäytökseen $\frac{1}{4}$ osaa 2. ristiriitanäytökseen $\frac{2}{4}$ osaa 3. ratkaisunäytökseen $\frac{1}{4}$ osaa koko kaaresta. Kirjoittakaa kunkin näytöksen sisään asioita, joita Ateria-näytelmän siinä osassa tapahtui tai jotka jäivät syystä tai toisesta mieleen. Etsikää tämän jälkeen kaksi mahdollista käännekohtaa K1 (päähenkilöiden toiminnan suuntaan vaikuttanut isompi muutos, joka päättää esittelynäytöksen ja josta ristiriitanäytös voisi alkaa) sekä K2 (point of no return, eli päähenkilöiden ns. viimeinen päätös, joka ohjaa näytelmän juonen kulkua kohti loppuaan, joka lopettaa ristiriitanäytöksen ja josta ratkaisunäytös alkaa). Sen jälkeen pohtikaa vielä loppukliimaksi-hetki, eli loppuhuipennus sekä sitä seuraava hetki, eli jälkifiilistely-momentum. Tämä sama rakenne on löydettävissä lähes kaikista Hollywoodin mainstreem-elokuvista. Jos Aristoteleen draaman rakennetta ei Ateriasta helpolla löydy, niin on sekin eräänlainen vastaus. Pohtikaa lopuksi mikä näytelmän "sanoma/viesti" juonensa perusteella voisi olla ja tehkää siitä pieni sananlasku, sutkautus tai hokema. Näitä voi myös olla monta. Tämän voi tehdä myös ryhmissä.

Tajunnanvirta kirjoittamisesta runoksi

Kirjoittakaa 6 minuuttia putkeen tajunnanvirtaa eli assosiativista tekstiä siitä mitä muistatte Ateria-esityksestä. Aloittakaa tehtävä lauseella "Ateria oli..." Älkää nostako kynää kertaakaan paperilta, pyrkikää olemaan sensuroimatta. Mikäli ajatteluun tulee katkos, kirjoittakaa vaikka samaa sanaa uudelleen ja uudelleen siihen asti kunnes ajatus lähtee juoksemaan taas eteenpäin. Tehtävän tarkoituksena on tuottaa ajattelua kaikesta

mieleen tulevasta vailla itseruoskimisen tai sensuroinnin kiusaa. Haaste on olla tyrmäämättä omia ajatuksiaan sekä avata sellaisia mielleyhtymiä, joita esitys viritti. (Ryhmälle voi sanoa, ettei tekstiä tarvitse lukea muille). Kirjoitustehtävän jälkeen ympyröikää 3 verbiä, 3 adjektiivia ja 3 tunnetta tai tunteenkaltaista sanaa ja tehkää niiden pohjalta runo. Valittuja sanoja saa taivuttaa ja runo saa sisältää luonnollisesti myös muita sanoja.

Pohtikaa sitten kuka runon voisi esittää, missä elämäntilanteessa hän voisi olla ja miksi se esitetään? Esitelkää runot ja runoa puhuvat hahmot pareittain toisillenne.

Runot itsessään kertovat jo jotain esityksen tunnelmasta ja tarjoavat tietoa erilaisten mielenmaisemiensa kautta.

ENNEN ESITYSTÄ JA ESITYKSEN JÄLKEEN VEDETTÄVÄT AIHEESEEN JA OMAKOHTAISUUTEEN SUUNTAAVAT TEHTÄVÄT

Yksinäisyys - Tunne joka...

Ihminen on sosiaalinen eläin, jonka hyvinvoinnin perustana on terveet sosiaaliset suhteet.

Sosiaalisen verkoston häiriintyessä vaikuttaa se kokonaisvaltaisesti myös ihmisen terveyden ja toimintakyvyn heikkenemiseen. Tehtävänä on rakentaa, keksiä, kokea tai muistella hetki, jolloin yksinäisyys on tuntunut jossain päin kehoa.

Tehdään tehtävä joko fiktiivisen tilanteen tai eletyn elämän kokemuksen kautta. Merkittävää tehtävässä on pohtia minkälaisia kehollisia tuntemuksia ja ajatuksia yksinäisyyden kokeminen tuottaa? Missä kohtaa kehoa yksinäisyys on tuntunut? Millaisia ajatuksia se on synnyttänyt? Mitä ulkopuolelle jääminen, yksinäisyys sekä osattomuus voi pahimmillaan ihmiselle tehdä?

Kirjoittakaa tämän jälkeen itsellesenne lyhyt monologi, jossa ihminen kokee yksinäisyyttä siten, että yrität kuvata hänen tunnetilojaan

mahdollisimman seikkaperäisesti. Monologi voi olla joko proosallisen kuvaava. Käykää pieninä ryhminä istumaan tuoleille riviin katsojien eteen ja "esittäkää" pätkä omasta monologistanne perätysten. Kuin yksi ihminen puhuisi nämä kaikki "esitettävät" tekstit. Merkittävintä on välittää kohtaukseen liittyvä tunne tai tunnelma. Tämän jälkeen voitte ohjata toisillenne kohtaukset ja tallentaa kohtaukset videoiksi, jos on mahdollisuus jatkaa näin pitkälle. Videot voivat olla myös kokijan todellisuudesta käsin kuvattuja, siten ettei videolla näytellä ollenkaan. Merkittävää jälleen kerran on tunteesta kiinni saaminen ja sen välittäminen eteenpäin.

Puhutaan hyvää...

Ottakaa parit. Kehukaa toisianne, kertoen positiivisia huomioita toisistanne 1 min. ajan. Ensin toinen, sitten toinen, yhteensä 2 min. ajan. Välttäkää ulkonäköön liittyviä asioita. Sen jälkeen pohtikaa asioita, joista olette itsessänne ylpeitä, mainitkaa niitä vähintään 3. Viimeisenä tehtävänä valitkaa joku ihminen, joka ei kuule teitä ja kehukaa häntä kovasti. Hyvää puhuminen tekee hyvää itselle, toiselle ja lopulta koko ympäröivälle kulttuurille ja sillä voi olla yllättävän suuret vaikutukset. Joten unohdetaan suomalaisten perisynti, kateus ja muutetaan kulttuuriympäristön suuntaa. Onnea ja iloa muutokseen!

Verinen vääryys

Kirjoita omakohtainen verinen vääryys, joka on tapahtunut sinulle. Se saattoi tapahtua eilen tai silloin kun olit 4-vuotias. Vääryys voi olla pieni tai suuri. Pohdi minkälaisen vääryyden haluat kertoa toiselle. Muista omat rajasi, mutta uskalla myös ylittää ne jos se on mahdollista. Miltä vääryyden kokeminen tuntui, milloin se tapahtui ja kuka tai mikä sen aiheutti? Saatuasi kirjoitettua vääryyden paperille, pohdi minkälaisia tunteita vääryyden kokemukseen liittyy ja kannatko asiasta yhä kenties kaunaa? Pohdi mitä keinoja sinulla voisi olla purkaa kokemukseesi liittyviä tunteita. Mieti myös voisiko kokemus synnyttää ajatuksia kostosta ja jos, niin miksi ja minkälaisia? Pohdi myös minkälaisia seurauksia kyseisellä kuvitellulla kostolla voisi olla. Mieti myös miksi väärinkohtelun, epäreiluuden ja epätasa-arvon purkaminen kanavoituu joskus nimenomaan ajatukseen kostosta? Voisiko epäreiluuden kokemuksen käsittelyyn olla muita vaihtoehtoja? Kerro vääryydestäsi jollekulle toiselle ryhmässäsi ja keskustelkaa tapahtuneesta ja sen jälkihoidosta. Hoidettiin asia lopulta hyvin vai jäikö se käsittelemättä. Tämän jälkeen toinen voi kertoa minkälaisia ajatuksia toisen vääryyden kuuleminen herätti.

Mitä on etuoikeus ja mikä sinun lähtöruutusi?

Katsokaa alla olevasta linkistä pätkä *Mitä on etuoikeus?* Pohtikaa hetki mitä video herättää teissä ja miettikää sen jälkeen pareittain kaikkia niitä etuoikeuksia, joita teillä on. Osa voi olla hyvinkin tiedostettuja, osa tiedostamattomia.

Miettikää omia etuoikeuksianne:

- a. Oman elämänne näkökulmasta
- b. Suomen mittakaavalla
- c. Globaalissa mittakaavassa

Minkälaisista etuoikeuksista nautitte? Missä henkilökohtainen lähtöruutunne sijaitsee? Miettikää myös kuka voisi olla hännän

loppupäässä ja miksi? Tai ketkä voisivat olla kärjessä? Pohtikaa voiko lähtötilanteeseen vaikuttaa ja jos voi niin kuinka paljon ja mihin? Tehtävän suurin arvo liittyy oman elämän etuoikeuksien ymmärtämiseen ja tätä kautta laajempaan yhteiskunnalliseen tiedostamiseen mahdollisuuksien ja resurssien jakautumisesta. Purkakaa tehtävä neljässä pienryhmässä ja puhukaa eroista ja yhtäläisyyksistä, joita teiltä löytyy. Tehkää pieni stillkuva keskustelunne tuloksista siten, että sen esityspaikka on oleellinen osa esitystänne. Tapahtuuko esitys vessan ovella? Tapahtuuko se koulun sisäänkäynnillä? Onko kuvassa vaatteita? Jne. Stillkuvissa tiivistyvät keskustelunne pääpointit.

Mitä on etuoikeus? / What Is Privilege?

<https://www.youtube.com/watch?v=hD5f8GuNuGQ>

Katso oheismateriaalina myös:

The power of privilege: Tiffany Jana at TEDxRVAWomen:

<https://www.youtube.com/watch?v=N0acvkHIiZs>

Yleistämisen ja ennakkoluulon tuolla puolen jossain on maa...

Katsokaa alla oleva lyhyt pätkä (linkki alla) ja keksikää samankaltainen tehtävä omalle ryhmälleen toteutettavaksi, jonka kysymykset on suunnattu sopiviksi juuri teille. Keksikää kysymykset aihealueittain pienryhmissä. Ryhmät voivat jakautua aiheittain esim. seuraavasti: koti, harrastukset, koulu, ystävät, arvot, terveys, roolit, temperamentti, asuinmuoto, perhe, käytetyt kulkuvälineet, lempilemmikit, tulevaisuuden haaveammatti yms... Kysymysten keksiminen ja aihealueiden variointi on mielikuvituksesta kiinni. Tehkää sen jälkeen harjoite ja katsokaa minkälaisia jakoja ja tietoa toisistanne saatte, ja ovatko jotkut asiat toisin kuin kenties odotitte. Tehtävän onnistumisen kannalta kannustamme rohkeuteen ja rehellisyyteen!

Tehtävä soveltuu hyvin ryhmäytyneelle luokalle, joille on jo hyvin kehittynyt keskinäinen luottamus, missä kiusaamisen vaaraa ei ole.

Linkki: Don't Put People in Boxes:

<https://www.youtube.com/watch?v=zRwt25M5nGw>

Kuinka monta askelta Hiltoniin?

Katsokaa yhdessä suomalaisen elokuvaohjaaja [Virpi Suutarin](#) ohjaama dokumenttielokuva Hilton!, joka sai ensi-iltansa maaliskuussa 2013. **(Elokuvaa voi olla vaikea löytää)**, mutta koululaisnäytöksen voi tilata ainakin täältä: <http://www.koulukino.fi/hilton>) Elokuva kertoo Hiltoniksi kutsutun itähelsinkiläisen [Nuorisosäätiön](#) vuokratalon asukkaiden ja heidän lähipiirinsä elämästä. Elokuvan teemana on [syrjäytyminen](#). Pohtikaa nuorten elämää, tunteuksia ja mahdollisuuksia nousta yhteiskunnassa ylöspäin. Keskustelkaa elokuvasta luokassa ja miettikää voisiko kenelle tahansa käydä niin kun elokuvan ihmisille on käynyt. Miettikää myös syitä siihen mitkä tekijät saattavat johtaa heidän kohtaloonsa tai toisaalta suojata siltä. Pohtikaa myös mikä tarina tai kohtaaminen elokuvassa oli säväyttävintä tai mieleenpainuvinta. Miettikää lopuksi mitä teidän omalle elämälle pitäisi tapahtua, että tie vastaavaan tilanteeseen syntyisi. Minkälaisien turvaverkkojen tulisi pettää ja kuinka monta muutosta tapahtua, jotta näin voisi käydä? Tehkää pienryhmissä näistä kolmen patsaskuvan sarja, jossa tilanne heikkenee ja muuttuu kuva kuvalta. Muu luokka arvaa mitä kuvat esittävät ja mihin suuntaan tarina kulkee ja miksi.

Huom! tehtävä ei sisällä linkkiä, vaan opettajan tehtävänä olisi etsiä Hilton! -elokuva käsiinsä, ja näyttää se luokassa. Jos Hiltonia! ei saada käsiin, niin on mahdollista etsiä toinen vastaavasta aiheesta kertova elokuva/dokumentti.

Populismi, mitä se on mistä se syntyy ja mitä se tekee?

Populismilla tarkoitetaan tavallisimmin poliittista aatetta tai liikettä, joka rakentaa kuvaa väheksytystä tai unohdetusta kansasta, jonka eliitti on hylännyt tai jota eliitti ei ota päätöksenteossa huomioon. Populistiset liikkeet syntyvät usein jonkinlaisesta taloudellisesta tai poliittisesta kriisistä, jolloin ihmiset menettävät uskoaan poliittiseen järjestelmään tai puolueisiin. Kuunnelkaa Kalle Haatanen radio-ohjelma *Populismien monet kasvot* (linkki alla), etsikää lisää tietoa aiheesta ja keskustelkaa siitä miksi populismi on juuri nyt niin yleistä ja mitä vaaroja siinä voi myös piillä? Merkittävämpää kuin populismin puolesta tai vastaan oleminen, on ymmärtää kyseistä ilmiötä ja sen syntymekanismia. Pohtikaa populismin nousun syitä myös Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa. Tehkää sen jälkeen kaksi patsaskuvaa pienryhmissä, joista 1. patsas vastaa kysymykseen populismin nousun syistä 2. patsas vastaa kysymykseen populismin seurauksista yleisemmin. Kaikki pienryhmät tekevät molemmat kuvat, sillä syitä ja seurauksia voi olla useita. Yhden ryhmän esittäessä muu luokka yrittää pohtia ääneen mitä näkyy ja mistä on kyse. Opettajan rooli on toimia fasilitaattorina ja ohjata keskustelua eteenpäin arvottamatta kaikki näkemykset kuullen. Merkittävää on myös pohtia keinoja epäkohtien korjaamiseen, mikäli kuvat viestivät epätyytyväisyydestä tai epäreilusta kohtelusta ihmisten elämässä. Toivottavasti kuvat virittävät oppilaat hedelmälliseen keskusteluun, missä yksilön ja yhteiskunnan välistä suhdetta puntaroidaan tarkasti ja syys-seuraus -suhteet tulisivat näkyvimmiksi.

Donald Trumpin virkaanastujaiset Washingtonissa. Brendan Smialowski / AFP

Kalle Haatanen: *Populismien monet kasvot*, linkki: <https://areena.yle.fi/1-4422465>

Väliinputoajan päiväkirja

Lukekaa alla oleva teksti ja pohtikaa kuka voisi olla tekstin takana ja kuinka yleistä tällaiseen umpikujan ajautuminen Suomessa on. (Opettaja voi lyhentää tekstiä tarvittaessa). Kirjoittakaa sen jälkeen kuviteltu päiväkirjaversio jonkun fiktiivisen väliinputoajan todellisuudesta. Muodostakaa 4-5-hengen ryhmiä, ja esitelkää pääpiirteittäin hahmonne/tekstinne toisillenne. Tehkää yksi "dokumentaarinen kohta" väliinputoajien todellisuuden arkipäiväisestä tilanteesta. Mitkä asiat näyttävät tässä arjessa. Näytelkää kohtaukset ja keskustelkaa kohtauksessa esiintyneistä asioista. Miettikää myös missä määrin väliinputoajan kohtalon on aiheuttanut yksilön oma toiminta vai yhteiskunnan rakenteet, ja voitaisiinko heitä oikeasti auttaa?

"Olen ymmärtänyt sen jo kauan aikaa sitten mutta nyt se tuli taas mieleen. Syrjäytymisen syyt. En yhtään ihmettele enää että ihmisiä putoilee läpi yhteiskunnan verkkojen, tänään sen taas tajusin. Byrokratiaviidakko väsyttää vahvimmatkin, saati ne voimattomat jotka tahtovat vielä kerran yrittää. Vääryydet ja yhteiskunnan luokittelut tuntuvat epäoikeudenmukaisilta ja saa raivon pintaan hyvin äkkiä. Ja ne kolahdukset ovat herkille kohtalokkaita ja niiden myötä voi luovuttaminen tuntua paremmalta vaihtoehdolta.

Tuntuu olevan jo enemmän sääntö kuin poikkeus, että kaikenlainen tukikin häviää hyvin äkkiä jos yrittää kuntoutustuellaan saada aikaan kuntoutusta. Varsinkin jos se ei tapahdu hetkessä. Siksi olen jo aikaa sitten lopettanut käyttämästä nimitystä kuntoutustuki, koska se nimi ei kerro totuutta niin kuin määräaikainen työkyvyttömyyseläke joksi sitä myös kutsutaan.

Enkä puhu nyt vain omista kokemuksistani, vaan vuosien saatossa sairaaloissa, kuntoutuspaikoissa, internetin palstoilla ja tuttavapiirissä on tullut kuultua niin paljon, etten voi enää olla väärässä ja ainut.

Muutama vuosi sitten aloitin kuntoutustyön ja samaan aikaan oli jokavuotinen kuntoutustuen uudelleen hakeminen meneillään. Täysi kuntoutustukeni muutettiin osakuntoutustueksi, vaikka en saanut työstäni

mitään palkkaa. Työhön kuului hyvin pieni raha jota kutsuttiin "kannusterahaksi". Jouduin käymään kuukausien paperisodan lausuntoineen eläkevakuutusyhtiön kanssa. Silloin en tosin ollut yksin taistelemassa, silloinen psykiatrini ja kuntoutustyön pomoni olivat kanssani yhtä raivoissaan kuin minäkin, ja auttoivat paljon. Lopulta osakuntoutustuki muutettiin takaisin kuntoutustueksi ja oikeus tapahtui sillä kertaa. Muistan vieläkin kuitenkin ne monet itkut ja turhautumiset ja raivot ja olin koko ajan luovuttamisen partaalla. Kiitos ihanien kanssataistelijoitteni en luovuttanut ja jaksoin jonkun aikaa kuntoutustyötäni.

Tänään törmäsin sellaiseen asiaan etten ole oikeutettu matkakorttini opiskelija-alennukseen, koska en ole opintotuen saaja ja tutkintoni ei valmista minua "mihinkään". Olin muutenkin herkässä mielentilassa ja olin purskahtaa itkuun siellä iloisten opiskelijoiden täyttämässä toimistossa jossa yritin saada vähän taloudellista helpotusta matkakuluihini. Olen kyllä oikeutettu 25 prosentin alennukseen määräaikaisen eläkkeeni tähden mutta opiskelija-alennus olisi ollut suurempi. Eikä kyse enää lopulta ollut niistä muutamista euroista, vaan epäoikeudenmukaisuudesta. Aina pitäisi olla jotain, ja jos ei jo olla niin ainakin tulla "joksikin". Valmentava kuntoutus ei siis ole tätä "jotakin".

Pyysin hakemustani virkailijalta takaisin, mutta hän halusi vielä varmistaa etten yritä jostain toisesta paikasta kerjätä vähäisiä alennuksiani, ja veti ruksit hakemukseni päälle ja ojensi sen takaisin. Tunsin hänen katseessa sääliä. Siinä seisoessani ajattelin että kuinka helppo olisi vain vetää viiva yli koko nimeni yli kaikkialla. Pois yhteiskunnan kirjoista, ei sinua enää tarvita. Osa minusta halusi huutaa täydelle toimistolle pettymykseni, mutta maltoin mieleni ja nielin tappioni, itkin hiljaa aurinkolasien suojassa.

Olen kuitenkin huomannut tuossa kouluympäristössä jotain sellaista niin aitoa ja erilaista, että olen ollut onnekas saada olla osana sitä. Siinä ympäristössä on koulu, yksityinen lääkäriasema, sekä asuntoloita ihmisille, jotka ovat joutuneet pois kaikkialta muualta. Samassa koulurakennuksessa opiskelevat maahanmuuttajat, vankilasta vapautuneet, mielenterveyskuntoutujat, päihdekuntoutujat,

oppimishäiriöistä kärsivät, ja ihan ne "tavalliset" peruskoulusta tai muusta elämästä tulleet nuoret sekä aikuiset opiskelijat.

Tupakkapaikalla ja muualla koulun ympäristössä ihmisten erilaisuus on huomattavissa, mutta kaikki pyrkii olemaan sulassa sovussa ketään toista vähättelemättä. Ne päihtyneet asunnottomat eivät ole häiriöksi kellekkään, vaan osallistuvat keskusteluihin. Ehkä ne oli joskus niitä joille sanottiin ettei sinusta tule mitään, jotka väsyivät ja pakenivat päihdemaailmaan. Ymmärrän heitä täysin. Se yksi pyysi opiskelijaa avuksi taluttamaan kun ei enää omin voimin päässyt pystyyn, ja opiskelija auttoi hymyillen. Silloin sydäntä lämmitti.

Ne väliinputoajat eivät ole heikkoja, he ovat vain herkempiä kuin muut. Se yksi jota sanottiin häiriköksi kun ei pystynyt tunnilla keskittymään keskittymishäiriön takia, ei tarvinnut muuta kuin sanoa ääneen että on vaikea keskittyä eikä kukaan paheksunut. Ja saada olla sellainen kuin on ilman että tarvitsee esittää mitään muuta. Kertoa ääneen tuntemuksensa. Armollisemmassa ympäristössä nekin jaksaa yrittää, jotka väsyi kovien tulosten vaatimuksiin ja joita väheksyttiin oman erilaisuutensa, ominaisuuksiensa takia. Ja miten paljon enemmän empatiaa ja hyväksymistä tuollaisessa ympäristössä on. Muuthan ne saisivat hävetä, kun eivät osaa kunnioittaa jokaista ihmistä sellaisena kuin kukin on. Auttaa apua tarvitsevia ja ymmärtää että kaikilla on takanaan enemmän tai vähemmän vaikeuksia.

En tiedä vielä omalla kohdallani mitä tulee tapahtumaan. Nyt olo on todella surkea eikä sitä auta yhtään se etten saanut yrityksistäni huolimatta lääkäriäni kiinni. Tarvitsisin tukea ja keskusteluapua, mutta kuuden viikon hoitajan loman aikana sitä on näköjään mahdotonta saada. Olen uudessa elämäntilanteessa joka on kaikkea muuta kuin helppo ja ajatuksia on yksinkertaisesti liikaa. Tietynlaiset omat sisäiset paineet tuntuvat murtavan minut joka hetki ja kaikenlaiset yksittäiset pettymykset tuntuvat hukuttavan minut alleen.

On vain mietittävä löytääkö niitä voimia enää, ja miten ne löytää, vai olenko vain auttamattomasti liian myöhässä. Päässä risteilee kuolemanhalu ja ahdistus ja niiden keskeltä yritän nähdä jotain muuta, mutta valitettavasti tällä hetkellä on liian vaikea nähdä. On niin suuri

luovuttamisenhalu, kun tietää mitä kaikkia pettymyksiä vielä elämä tuo eteen ja miten niistä jokaisesta oppii selviämään murtumatta jokaisen alle.

Siitä ajasta, kun uskoin vielä tästä selviäväni, on vuosikausia aikaa. Masennus ja sen tuomat hoidot ovat tehneet tuhojaan valtavalla vyöryllä enkä enää tiedä onko minulla voimia taistella niiden tuhojen kanssa.

Ne jotka murtuvat ja luovuttavat, ovat itseasiassa aika rohkeita. He kieltäytyvät olemasta osana tätä mielipuolista paha maailmaa. Ehkä kaikki ei vain kuulu tähän maailmaan.”

Onnellisuusmittari

Tehtävän tarkoituksena on pohtia tämän hetkistä onnellisuuttasi ja tyytyväisyyttäsi elämääsi. Alta löytyy lista yleisistä myönteisistä tunteista ja ihmisen perustarpeista, joilla pyritään arvioidaan ihmisen koettua onnellisuutta tutkittaessa onnellisuutta. Tehtävänä on arvioida 1-5 välisellä asteikolla seuraavien myönteisten tunteiden ja perustarpeiden toteutumista elämässäsi siten, että 1 on pienin ja 5 suurin muuttuja. Pisteytettyäsi kaikki tunteet ja tarpeet tarkastele vähiten pisteitä saaneita ja valitse niistä kolme. Kirjoita seuraavaksi suunnitelma siitä, miten voisit parantaa näitä osa-alueita elämässäsi. Tutki myös eniten pisteitä saaneita asioita, ja pohdi mitä sellaista hyvää elämässäsi on, josta voit olla onnellinen ja kiitollinen. Käykää lopussa tulokset läpi pareittain, ja arvioikaa oman koetun onnellisuutenne tila. Pohtikaa myös mikä asento, ilme ja mahdollisesti myös ääni voisi kuvastaa eniten ”onnellisuuspisteitä” saanut asia. Tehkää pareittain yhteinen tämän hetkistä onnellisuuttanne kuvastava kuva. Kuvat voidaan käydä luokassa vuorotellen nopeasti läpi.

Pisteytä asteikolla 1-5 seuraavat onnellisuuteen yhteydessä olevat tekijät elämässäsi:

positiiviset tunteet:

iloinen
kiinnostunut
energinen
valpas
toiveikas
inspiroitunut
kiitollinen
tyytyväinen
optimistinen
innostunut

perustarpeet:

terveys
hyvät sosiaaliset suhteet (perhe, ystävät)
vapaa-aikaa
raha
ruoka
uni
suoja
turvallisuus
tulevaisuuden mahdollisuudet ja näköala
resurssit
tasapaino
koulu

Pojat ovat pilalla taas

Lukekaa alla oleva vuonna 1921 kirjoitettu tekstikatkelma ja pohtikaa onko mikään muuttunut tähän päivään verrattaessa. Onko pojat pilalla jokaisessa ajassa, vai mikä on syynä siihen, että pojista ollaan aika ajoin huolissaan? Pohtikaa minkälaisia argumentteja huolesta poikia kohtaan tänä päivänä esitetään? Keskustelkaa kysymyksistä pareittain tai pienryhmissä. Miettikää sen jälkeen ratkaisuja, kuinka kaikki ihmiset sukupuolesta riippumatta saataisiin tasa-arvoisesti samaan kelkkaan? Keskustelkaa myös siitä onko syynä mielestänne enemmän sukupuolien väliset biologiset eroavaisuudet vai sukupuolijakoa suosiva kulttuuri, kun poikia ja tyttöjä jaotellaan toisistaan? Miten päästäisiin unelmatilanteeseen, ettei pojista tarvitsisi olla tulevaisuudessa enää niin huolissaan? Ratkaisut voidaan esittää uutislähetysten muodossa tai dokumentti-esityksenä käyttäen käsikirjoituksena keskustelussa esiin nousseita argumentteja. Pelastakaa pojat, on tehtävän suurin tavoite.

”Kun poika vielä kolmisenkymmentä vuotta sitten oli iloinen, jos kerran vuodessa markkinoilla sai nähdä markkinaäjän veivaamaa ‘panoraamaa’ taikka katsella ‘pirua pullossa’, ja tunsii olevansa seitsemännessä taivaassa, jos sai istua hiukan karusellissa, ei nykyajan poikaa enää innosta tavalliset elävät kuvatkaan, vaan täytyy niiden olla aivan erikoisen kiihoittavia. Meidän aikamme nuori on jo ehtinyt kaikki kokea, kaikki nauttia, ja jo elämänsä alussa kaikkeen kyllästyä.” Näin kirjoitti Sulo S. Salmensaari vuonna 1921.

Lue koko artikkeli: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005838859.html>

Elävät kuvat

1. Keksi alla oleviin kuviin kuvatekstit
2. Valitse kuva, joka sinua kiinnostaa, astu kuvaan sisään ja kirjoita kuvan tunnelmasta, maisemasta, hajuista ja äänistä.
3. Valitse yksi kuva ja kuvittele, että tämä on joko kolmikuvaisen sarjankuvan ensimmäinen tai viimeinen kuva. Piirrä ja tekstitä kaksi muuta. Tikku-ukkopiirros on aivan riittävä.
4. Esittäkää draaman keinoin sarjakuvat pienryhmissä elävästi muille.
5. Pohtikaa mitä yhtäläisyyksiä kohtauksia/elävistä kuvistanne löytyy ja nimetkää jokainen näytelty pätkä. Kenen tarinaa se kertoo?
6. Miettikää lopuksi mitä kaikista nähdyistä kohtauksista opittiin.

linkki: <https://yle.fi/uutiset/3-10408328>

lähde: Yle uutiset / 23.9.2018

1. kuvateksti:

2.

kuvateksti:

3.

kuvateksti:

4.

kuvateksti:

5.

Kuvateksti:

6.

kuvateksti:

7.

Kuvateksti:

8.

Kuvateksti:

9. Kuvateksti:

Ihmisarvonsa tunteva

Tehtävänä on pohtia mitkä kaikki asiat voivat vaikuttaa itsetunnon ja ihmisarvon kokemisen kehittymiseen? Mitkä kokemukset ovat nostaneet minäkuvaasi, mitkä puolestaan laskeneet? Tehkää pohdintojenne pohjalta kuvasarjoja, joissa syy-seuraus-suhteet asioiden kehittymisessä tulevat selvästi näkyviin. Voitte tehdä tämän näyteltyjen kohtausten, patsaiden tai sarjakuvan keinoin, riippuen siitä mikä palvelee teidän ryhmääne parhaiten. Pohtikaa kuitenkin ihmisarvoisen elämän kokemista erityisesti riippumattomuuden, arvokkuuden, vapauden, oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, demokratian, yhdenvertaisuuden, yhtäläisten mahdollisuuksien, loukkaamattomuuden, sukupuolen ja luokkajaon kautta. Voitte lisäksi etsiä myös tietoa niiden ihmisten tarinoista, joiden ihmisarvoa on poljettu, ja pohtikaa miten he ovat saaneet käännettyä kokemuksensa voitoksi ja palauttaneet oman arvonsa. ks. Nadia Muradin (Nobelin rauhanpalkinto 2018) tarina.

Aiheeseen liittyvä kirjavinkkaus: Göran Therborn: Eriarvoisuus tappaa (2014).

Nadia Murad: Olin Isisin vankina (2017).

Christy Brown: My left foot / Vasen jalkani (1954)

Kaksi tulevaisuutta (dystopia/utopia)

Kuvitelkaa tulevaisuuteenne kulkevan sekä toivomaanne suuntaan, että sellaiseen suuntaan, missä kaikki menee painajaismaisen huonosti. Kaivakaa tietoa kahden eri tulevaisuuskuvan tapahtumista. Mitä ihmiskunnan elämää helpottavia asioita, yhteiskuntajärjestelmiä ja hienoja keksintöjä tulevaisuudessa voisi olla? Entä mitkä ovat dystopisimmat visiot, ilmastonmuutoksineen (*tutkijoiden juuri julkaisema raportti, Naurun loppu*) ja uusine maailmansotineen? Pohtikaa omaa asemaanne suhteessa näihin muodostamiinne kahteen tulevaisuuskuvaan ja kirjoittakaa molemmista vaihtoehtoista lyhyet tekstit aloittaen "Vuonna 2040 hän..." (äidinkielen opettaja voi pyytää oppilaita myös kirjoittamaan opestussuunnitelman ainesisällön tarpeisiin olevaan muotoon. Runo, proosaa, artikkeli jne...). Muodostakaa tämän jälkeen pienryhmät ja jakakaa utopianne ja dystopianne ryhmäläisillenne. Yhdistäkää keskustelussa ilmenneet asiat kahden eri teoksen käsikirjoitukseksi. Teos voi olla luokasta riippuen, sarjakuva, näytelty kohtaus

tai kuunnelma, kunhan näkökulmia on kaksi. Keskustelkaa teoksista ja siitä, miten välttää toista ja pyrkiä toiseen.

<http://www.ym.fi/fi->

[FI/Ajankohtaista/IPCC Ilmasto lampenee halyttavalla vauhd\(48136\)](FI/Ajankohtaista/IPCC%20Ilmasto%20lampenee%20halyttavalla%20vauhd(48136))

<https://dynamic.hs.fi/2018/naurusaaari/index.html>

<https://tulevaisuus.fi/>

<https://www.sitra.fi/blogit/juttu-niin-etta-tulevaisuus-tulee-olemaan-outo/>

Occypy-liike

Muodostakaa pienryhmät ja tutkikaa, mistä poliittisesti liikkeestä Occupy-liikkeessä on kyse, mikä liikettä motivoi toimimaan, mitä he vastustavat ja mitä liikkeessä pyritään saavuttamaan? Miettikää myös mitä vastaan itse protestoisitte, miksi ja miten protestin toteuttaisitte? Valmistakaa protestistanne propaganda video tai mainos, jossa yllytätte muita mukaan toimintaan ja nimetkää liikkeenne? Tehtävässä tärkeää on ymmärtää kansalaisaktivismia synnyttäviä syitä ja sitä sisua mikä saa kansalaiset lähtemään kaduille, joka on maailmalla paljon yleisempää, kuin meillä täällä Suomessa sekä esiin tuoda niitä epäkohtia, joita itse haluaisitte maailmassa muuttaa. Alla Occypyn kaksi julistetta. Kuvat ovat vahvasti arvottuneita, miten ja mitä mieltä olette itse niistä?

Näkökulma rikkaista ihmisistä

Kuvalla on yhteys sosialistisiin propagandajulisteisiin.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Occupy_Wall_Street

<https://www.youtube.com/watch?v=KFOWci6yrSs>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/09/01/docventures-aktivismi>

Shangri-laaaaaaaaa-la-la-laaaaaa...

Kuunnelkaa Palefacen Shangri-laa-biisi, ja kirjottakaa ryhmänä, mitä asioita lyriikoihin on kätkeyty. Analysoikaa Palefacen teoksen sanomaa, motiiveja ja totuudenmukaisuutta pareittain? Etsikää myös tietoa Shangri-laasta, miksi juuri tästä paikasta lauletaan? Pohtikaa onko laulu mielestänne propagandistinen ja mitä arvoja se pitää sisällään.

Pohtikaa sen jälkeen mistä itse laulaisitte, jos tekisitte vastaavanlaisen teoksen? Mitkä asiat olisi teille tärkeä tuoda tässä hetkessä esiin? Ja mikäli kiinnostusta löytyy voitte kirjoittaa oman säkeistön kappaleesta vaikkapa mukaellen Shangri-laa -kappaleen melodiaa?

Linkki Shangri-laa-biisiin:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZGTLu8q8ydg>

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Shangri-La>

Do you believe in American Dream?

Tehtävä tehdään jälleen pienryhmissä. Etsikää tietoa siitä mitä tarkoittaa amerikkalainen unelma, minkälaisiin arvoihin se perustuu ja miksi se on saavuttanut suurta suosiota jopa täällä susirajalla asti? Mitä amerikkalainen unelma lupaa? Onko kaikilla mahdollisuus saavuttaa amerikkalainen unelma?

Kuka kärsii amerikkalaisen unelman saavuttelemisesta? Miettikää myös mielikuvia, mainosteollisuutta, markkinointia ja populaarikulttuuria, mihin amerikkalainen unelma linkittyy?

Tarkastelkaa alla olevaa kuvaa, ja nostakaa esiin asioita, joita kuva kätkee. Mitä se mainostaa? Minkälaista elämää kuva ihannoii? Minkälaista ihmiskuvaa kuva esittää? Mitä sijoittaisitte itse mainokseen?

Miettikää myös mikä puree nyt? Muodostakaa ryhmissä patsaat tai kuvat, joissa tämän päivän unelmaa kaupataan? Älkää unohtako tuotesijoittelua (vink vink).

Juhlapuhe

Ohessa on kuuluisia puheita (opettaja voi lisätä tai vaihtaa niitä halutessaan) Miettikää mitä puheissa sanotaan ja mikä voima retoriikan valinnoissa piilee.

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Retoriikka>

RETORISIA KEINOJA

- *retoriset kysymykset*
- *puhuttelut*
- *kahden asian vastakohtaistaminen*
- *vahvat kieltolauseet*
- *velvoittavat ilmaukset (modaaliset ilmaukset)*

- *kolmiportaiset, yltyvät listat*
- *alku- ja loppusointu*
- *vertaukset ja metaforat*
- *superlatiivit*
- *kärjistykset*
- *vähättelyt*
- *pilkkaaminen*
- *huumori ja ironia*
- *tunteisiin vetoavat sanat (ns. plus- ja miinussanat)*
- *visiointi (myönteiset tai kielteiset tulevaisuuden kuvat)*
- *ns. suostuttelumääritelmä eli kuulija/lukija "suostutellaan" uskomaan jokin asia todeksi, kun se vain ilmoitetaan totuutena (Ei voi olla vapautta ilman vastuuta.)*
- *sitaatit, jotka tuovat arvovaltaa tai hienoja mielikuvia*

Kirjoittakaa sen jälkeen puhe valitsemastanne näkökulmasta, jossa käytätte puheista löytämiänne retorisia keinoja. Miettikää sen jälkeen mikä valta sanoilla on ja miksi sanotaan, että kieli luo maailmaa? Tekeekö se niin?

<https://www.youtube.com/watch?v=3vDWWy4CMhE>

tai

<https://peda.net/forssa/forssan-yhteislyseo/oppiaineet/jk/eom/yli-jaukkari/4-kurssi/vaikuttavia-puheita>

tai

<https://www.youtube.com/watch?v=c6Xgbh2E0NM>

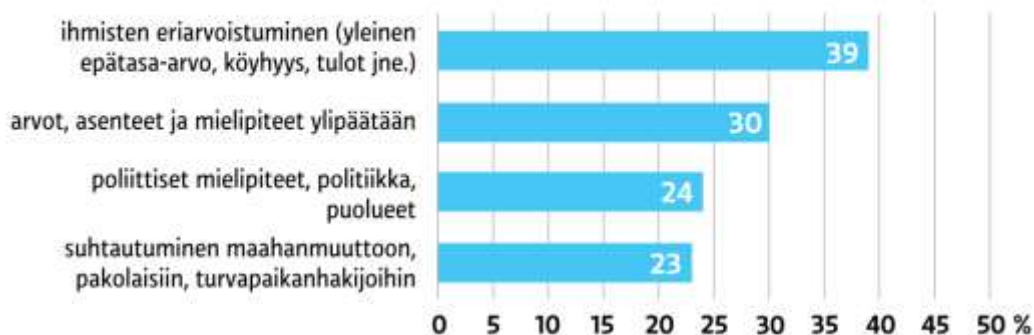
Eriarvoistuva Suomi

Alla olevassa kyselyssä on selvitetty, mitkä asiat erottavat suomalaiset toisistaan. Tutkikaa kaavioita ja pohtikaa oletteko samaa vai eri mieltä. Keksikää väittämiä puolesta ja vastaan liittyen eriarvoistuvaan Suomeen. Tehkää jana, jonka toisessa päässä on täysin samaa mieltä ja toisessa täysin eri mieltä. Kun yksi oppilaista esittää vuorollaan oman väittämänsä, siirtyvät muut janalle siihen kohtaan, mitä mieltä asiasta ovat. (Opettaja voi valita myös kysymyksistä joitakin mikäli halutaan säästää aikaa.) Kysyjä kysyy tämän

jälkeen perusteluja muutamilta oppilaita. Käykää läpi kaikki kysymykset, jotta vältätte saman kysymyksen toistamista. On myös hyvä ohjeistaa aluksi, että eri mieltä saa olla, kunhan vaan perustelee mielipiteensä, joka on harjoituksen eräs tavoite, kuten myös hedelmällisen keskustelun synnyttäminen.

Mitkä asiat erottavat suomalaisia toisistaan?

Lähde: e2, Suomen Kulttuurirahasto

Miettikää janojen jälkeen vielä seuraavia kysymyksiä, siten että kukin oppilas valitsee yhden kysymyksen, josta kirjoittaa lyhyen mielipidekirjoituksen. Tehtävän voi tehdä myös pareittain. Parhaassa tapauksessa kirjoituksista ainakin osa luetaan ääneen.

1. Mitä konkreettisia toimia pitäisi tehdä, että kaikki eriarvoistumisen kehitys saataisiin pysäytettyä? Miettikää tehtävää sekä yksilön, yhteisön että yhteiskunnan näkökulmista?
2. Miten erilaisissa todellisuuksissa Suomessa eletään? Listatkaa esimerkkejä polarisoituneista tilanteesta päiväkodissa, kouluissa, työpaikoilla, eläke-ikäisillä ihmisillä.
3. Mitkä asiat luovat perusturvaa, elämäntyytyväisyyttä ja onnen tunnetta?

<http://saosaat.blogspot.com/2014/09/mielipidekirjoitus.html>

Valokuvia välinpitämättömyydestä

Tehtävän tehdään pareittain tai pienryhmissä, tietysti riippuen tilanteesta ja ryhmästä.

- a. Miettikää missä olette törmänneet välinpitämättömyyteen ja miten tilanne vaikutti teihin? Ja miten olisitte halunneet muuttaa sitä?
- b. Miettikää mitä välinpitämättömyys voi pahimmillaan tehdä kokonaiselle kulttuurille?
- c. Miettikää myös mitkä ovat välinpitämättömyyden syntymekanismit? Minkälaisessa yhteiskunnassa välinpitämättömyys rehoittaa ja miten sitä voisi torjua?
- d. Miettikää lopuksi elämmekö nyt jo liian välinpitämättömässä maailmassa, maassa, kaupungissa, koulussa, ja jos niin mitä voisi tehdä toisin?

Ottakaa pohdintojen jälkeen sekä todellisiin tilanteisiin (lavastettuna), että keksittyihin tilanteisiin perustuvia valokuvia. Valitkaa sopiva kuvauspaikka, tilanne ja ilmaisutapa, jotta muut luokassa voivat myöhemmin arvata minkälaisesta välinpitämättömyydestä voisi olla kyse. Olisi hienoa jos kuvat voitaisiin heijastaa lopulta kaikille näkyviksi, että niitä voitaisiin tarkastella yhdessä. Muu luokka voi yrittää arvata myös mitkä kuvista on keksittyjä ja mitkä pohjaavat todellisiin tilanteisiin.

Paska kaupunki

Etsikää tietoa Oulun kaupungin *Paska kaupunki* ilmiöstä ja kuunnelkaa Kauko Röyhkän Paska kaupunki-laulu. *Paska kaupunki* -töherryksen/toistuvien töherrysten juuret juontavat Kauko Röyhkän *Paska kaupunki*-lauluun, mutta sen merkitykset ovat kappaletta paljon suuremmat, miksi? *Paska kaupunki* on elävä taideteos joka kertoo sinänsä hyvin suoralinjaisesti tyytymättömyydestä Oulun kaupunkiin, sen politiikkaan ja ihmisiin. Kantaaottava töherryks maalataan tosin aina piiloon, mutta joka kerta se ilmestyy takaisin hieman muuttuneena, miksi? Tarkkailekaa omaa ympäristöänne, koulumatkoja ja hengailupaikkoja ja kerätkää ylös havaitsemanne bommaukset, tägät ja graffitit. Mitä viestejä niiden kautta välittyy, onko ne tehty ilahduttamaan tai vihastuttamaan muita tai ihan muuten vaan koska..... Jakakaa havaintonne luokassa ja tehkää yhteenvetona niistä analyysi. Mitä kaupunki kirjoittelee?

<https://www.youtube.com/watch?v=HJG6D55NXzA>

TYÖ JA TOIMEENTULO

Tulevaisuuden palvelijat: robotit vs. ihmiset

Hampurilaisketju McDonald'sin entinen toimitusjohtaja Ed Rensi ei näe tulevaisuudessa enää tarvetta ravintolan työntekijöille, hän sanoo, että: "*Jos ihmisiä ei saa töihin järkevällä palkalla, sitten pitää hankkia koneet tekemään*

työt. Siinä on kyse puhtaasti järjen käytöstä.” Yhtälailla Rensi on todennut, että: ”On halvempaa ostaa 35 000 dollarin robottikäsi kuin palkata tehoton työntekijä 15 dollarilla tunnissa laittamaan ranskalaisia perunoita pussiin”. Mitä mieltä olette Rensin ajatuksista. Muodostakaa 4 ryhmää, joista kaksi puoltavat Rensin argumentteja ja kaksi ovat vastakkaista mieltä. Pohtikaa erilaisia puolesta ja vastaan väittämiä Rensin lausuntoihin nojautuen. Järjestäkää väittely ja pohtikaa perusteluja tarkoin, sillä molemmissa näkemyksensä voi olla pointsinsa. Voitte myös järjestää ”kuiskaustenkujan”, jossa ryhmä seisoo vastatusten muodostaen väliinsä kujan, jonka läpi oppilas kerrallaan kulkee. Toinen puoli on sitä mieltä, että halpatyövoima olisi korvattava roboteilla ja toinen puoli sitä, mieltä, että työntekijän tulisi olla ihminen. Voitte kerätä argumentteja oman väittämänne puolesta. Yksi kerrallaan kuljetaan ryhmien välissä olevaa kujaa pitkin. Samanaikaisesti molemmat puolet yrittävät saada kulkijan omalle puolelleen perustelemalla näkökantansa yhtäaikaan kuiskaamalla. Kuljettuaan kujan oppilas päättää kummalle puolelle kujan jatkeeksi menee. Näin kaikki saavat kuulla monia samanaikaisia argumentteja puolesta ja vastaan.

Linkki: <https://www.verkkouutiset.fi/mcdonald-sin-ex-toimitusjohtaja-15-dollarilla-tunnilta-tyontekijalle-on-liikaa-robotit-tilalle-50942/>

Oheisluettavaksi suositeltava kirja: Barbara Ehrenreich: Nälkäpalkalla (2003)

Eläkö Suomessa matalapalkkaisen hampurilaisketjun tarjoamalla työllä? - Tutkivan journalismin harjoittelua

Alla on linkki ammattiliitto PAM:n luottamusmiehen Anne Nymanin tekemästä vierailusta hampurilaisravintolaan, jossa hän haastatteli ravintolan nuoria osaaikaisia työntekijöitä aiheenaan, kuinka he tulevat toimeen työllään. Lukekaa teksti ja pohtikaa onko tilanne todella siten kuin katkelma antaa ymmärtää. Muodostakaa sen jälkeen 4-5-henkilön pienryhmät ja menkää paikallisiin hampurilaisravintoloihin tekemään omat pienet haastattelunne. Laatikaa työntekijöiden työoloja, palkkaa, työtunteja ja yleistä työhyvinvointia koskevia kysymyksiä, vailla ennakkoluuloja, väitteitä tai puolta. Verratkaa haastattelujen tuloksia myöhemmin luokassa muiden ryhmien kanssa sekä Anne Nymanin tekemään haastatteluun. Tehkää lopuksi kerättyjen materiaalien pohjalta kohtauksia hampurilaisravintolan työntekijöiden arkipäivästä ja toimeentulosta.

Linkki: <https://yle.fi/uutiset/3-8700129>

<https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/177119-pamilaisen-suora-viesti-hesburger-salmelalle-tyontekijat-murheellisia-tarjoamallasi>

Havainnointia pikaruokalassa

Tehtävä suoritetaan luokkahuoneen ulkopuolella, oppimisympäristönä pikaruokaloiden todellisuus. Tehtävä vaatii ryhmältä sitoutumista luokan ulkopuolella tapahtuvaa koulutyöhön. Menkää itsenäisesti jonnekin lähellä sijaitsevaan pikaruokalaan ja istuutukaa pöytään josta pystytte havainnoimaan ympäristöä mahdollisimman hyvin. Ottakaa kynä ja paperia ja kirjoittakaa kaikki havaintonne paperille. Mitä tapahtuu, minkälaisia keskusteluja ravintolassa käydään, minkälaisia ihmisiä ravintolassa syö sekä miltä paikassa tuoksu, kuulostaa ja näyttää. Kirjoittakaa kaikki havaintonne ylös ja muodostakaa koulussa jälleen pienryhmiä, joissa avaatte havaintonne. Yhdistäkää materiaalit lopulta pienryhmissä kuunnelmiksi, siten että muu luokka sulkee kuunnelman ajaksi silmänsä ja vuorossa oleva ryhmä tuottaa heille kuunnelman pikaruokala kokemuksestaan. Kokemus voi olla myös moniaistinen!

Kahden elokuvan dialogi: Valkoinen raivo ja The Work

Valkoinen raivo on Arto Halosen dokumentaarinen elokuva Laurista, joka suunnitteli ja valmistautui tekemään joukkomurhia. Hän ajattelee yhä olevansa tappaja, kuolemaansa asti, vaikka hän ei ole koskaan tappanut ketään, ei edes lyönyt. Katsokaa elokuva.

Lauri kertoo elokuvassa, kuinka pahuus syntyy.

Katsottuanne Arto Halosen elokuvan *Valkoinen raivo* pohtikaa mitä valkoisella raivolla tarkoitetaan, mistä se syntyy ja miten sen kanssa eletään? Pohtikaa myös kenellä on vastuu lapsen ja nuoren hyvinvoinnista koulussa tai ylipäätään maailmassa?

Katsokaa sen jälkeen *The Work*-elokuva, jonka teemana on kyvyttömyys ilmaista tunteita. Folsomin vankilan terapiaan osallistuu miehiä muurien sisä- ja ulkopuolelta, ja tuloksena on koskettava tunnemyrsky.

The Workin linkki: <https://areena.yle.fi/1-4353896>

Jos Valkoinen raivo-elokuva ei löydy, niin tässä vaihtoehtoinen dokumentti hieman toisenlaisesta näkökulmasta. Aihe liittyy myös tukahdutettuihin tunteisiin. Kuinka katosin karkkimaan: <https://areena.yle.fi/1-2840344>

Katsottuanne elokuvan pohtikaa mitä tunteita ja tapahtumia ihminen voi joutua elämänsä aikana tukahduttamaan sisäänsä ja milloin tämä tukahduttaminen saattaa alkaa? Onko niin että tukahduttajat ovat meidänkin kulttuurissamme / maassamme enemmistöltään poikia, ja jos näin on, niin mistä se johtuu? Jos ei, miten tyttöjen tukahdetut tunteet näyttäytyvät?

Pohtikaa mitä yhtäläisyyksiä elokuvista myös löytyy, ja mihin suuntaan kulttuuria tulisi taivuttaa ja millä keinoin, että kaikkien henkinen hyvinvointi lisääntyisi niin meren tuolla puolen kun täällä meilläkin?

Tunne minut!

Valitkaa yksi kiinnostava artikkeli ja lukekaa se. Tämä on ajateltu olevan jatkoa edelliselle tehtävälle, mutta nämä voi tehdä myös erikseen.

- ["Ei tunnu missään" – onko tässä Suomen #äijinlause?](#)
- [Tunteiden padot aukesivat Docventures Talk Show'ssa, katsojat ylistivät miehekästä rehellisyyttä: "Tää on varmasti aidointa mitä ikinä voi nähdä"](#)
- <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/02/25/syomishairiossa-ei-ole-kyse-pelkastaan-ruuasta>
- ["Olenko minä ok, riitänkö minä ja onko maailma tällainen?" – Liian monella pojalla ei edelleenkään ole tilaa puhua tärkeistä asioista](#)
- [Kalle Kinnusen elokuva-arvio: Tappajat ovat terapian tarpeessa, kun tuska siirtyy isältä pojalle](#)
- <https://www.heili.fi/uutiset/item/2647-tyttojen-ahdistus-on-tunteiden-moykky>
- [Ihminen ja naisihminen – kielen piilomerkitykset paljastavat ajattelumme: sisältääkö sinun puheesi piilotasoja?](#)
- [Riku Rantala: Miehuus nousee pelosta, ja tätä naiset eivät ymmärrä](#)
- <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/01/12/tuhkimotarinoiden-katriina-varhaisen-hyvaksikayton-uhri>
- <https://www.hs.fi/tiede/art-2000005808319.html>

Luettuanne artikkelit esitelkää ne ryhmissä. Pohtikaa miten artikkelit keskustelevat keskenään. Onko niissä samankaltaisuuksia? Minkälaisia ajatuksia ne herättivät teissä? Miten artikkelit tai elokuvat saattavat koskettaa elämääne? Tunnistatteko joitain artikkeleissa esiintyviä asioita? Tehkää lopuksi koko luokkana suuri teos, jonka voi asettaa näytteille koulun seinälle. Teoksen voi tehdä voimaperille ja sen tulisi olla niin suuri että koko ryhmä voi tehdä sitä samanaikaisesti.

1. Kirjoittakaa paperille suurilla kirjaimilla ja keskeisiä sanoja, elokuvien ja artikkelien pohjalta.
2. Kirjoittakaa eri väreillä tukahdutettuja tunteita.
3. Leikatkaa lehdistä kuvia ja sitaatteja, joissa näkyy jotain keskusteluistanne, elokuvista, artikkeleista tai ajatuksistanne.
4. Piirtäkää tunteista erilaisia kuvia. Kuvat voivat olla abstrakteja.
5. Tarkastelkaa syntyvää teostanne. Kirjoittakaa nyt repliikkejä, joita luomasta kokonaisuudesta tulee mieleen. Millaisista tunteista tekemässänne teoksessa puhutaan? Kuka niistä voisi puhua? Voitte myös kirjoittaa dialogin pätkiä.
6. Jokaisen työvaiheen välillä olisi hyvä vaihtaa paikkaa, jolloin jatketaan toisen aloittamaa työtä.

Mikä vituttaa?

Listaa asioita kahdessa minuutissa mahdollisimman paljon, jotka ärsyttävät, turhauttavat ja vituttavat sinua? Listan jälkeen muodostakaa parit ja katsokaa kuinka monta yhteistä vitutuksen kohdetta löydätte. Miettikää sen jälkeen syitä listan asioihin ja voisiko jotain muuttamalla poistaa ko. vitutuksen aiheen listalta? Tehkää listoista vitutuskuoroteos tai runo ryhmissä, jossa voidaan huutaa ja ilmaista ulos keräämiänne vitutuksen aiheita. Käyttäkää hyväksenne kuoroteoksessa kuvataiteita, musiikkia, poetiikkaa tai lyriikkaa. Saman tehtävän voi tehdä myös onnea tuottavista asioista tai molemmista. Tarkoituksena on purkaa harmitusta ulos ja kääntää asia huumoriksi, mutta kannattaa ottaa huomioon, että tämän jälkeen on riski, että Wilma laulaa.

Inspiraatioon:

<https://www.youtube.com/watch?v=PbWsF-8aJU>

https://www.youtube.com/watch?v=RcvxSxpicoLo&start_radio=1&list=RDRcvxSxpicoLo

<https://www.youtube.com/watch?v=GBN4dkiREd8>

Huuda!

Listaa edellisen jälkeen viisi asiaa, mikä on tuo sinulle onnea, iloa, innostumista tai pakahduttavaa positiivista voimaa! Tämän jälkeen katsokaa parin kanssa onko teillä yhteisiä onnea tuottavia asioita. Miettikää, voisiko jokin muutos saada jonkun asian pois listalta? Tehkää listoista ilokuoroteos tai runo ryhmissä, jossa voidaan huutaa ja ilmaista ulos keräämiänne onnen aiheita. Käyttäkää hyväksenne kuoroteoksessa kuvataiteita, musiikkia, poetiikkaa tai lyriikkaa.

<https://www.youtube.com/watch?v=PqbmBM-z72s>

<https://www.youtube.com/watch?v=f5UKLeMI9Uc>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/02/13/oudot-tunteet-rakastuminen>
<https://tieku.fi/ihminen/genetiikka/onnellisuus-onnen-resepti-loytyy-pohjoismaalaisten-geeneista>
<https://www.youtube.com/watch?v=E1i7OKVeDMY>

Dialoginen kohtaaminen katseen kautta

Virittäydymme toisiimme muillakin tasoilla kuin puheen kautta. Tunteet syntyvät kehossa ja ne vaikuttavat myös autonomiseen hermostoon. Viestimme jo vahvasti non-verbaalisesti ennen kuin olemme sanoneet yhtäkään sanaa. Katse on usein se, jolla hakeudumme yhteyteen toisen kanssa, vaikka emme ole tottuneet katsomaan toista pitkää aikaa suoraan silmiin. Siksi on paikallaan altistua katseelle ja harjoitella sitä miltä tuntuu katsoa toista ja miltä tuntuu olla samalla katsottavana. Asettukaa toisianne vastapäätä ääneti 1 minuutin ajaksi pareittain. Olkaa hiljaa ja katsokaa vaan toisianne. Tehtävän aikana ei saa puhua mitään, vaikka omituinen tilanne saattaakin purkautua toisinaan nauruna tai pakonomaisena irvistelynä. Tehtävän jälkeen purkakaa auki se, mitä näitte ja koitti 1 minuutin aikana. Jakakaa muillekin luokkalaisille se, mitä näitte kuin katsoitte parianne silmiin. Miltä tuntui? Miksi?

Kuunnelkaa myös Tiedeykkösen lähetys: Dialoginen kohtaaminen – mieli syntyy vuorovaikutuksessa toisiin: <https://areena.yle.fi/1-4068447?autoplay=true>
Kiteyttäkää radio-ohjelman sisältö kolmeen lauseeseen. Mitä ajatuksia radio-ohjelma herätti?

Haiku

Pohdi mielessäsi joku merkittävä tilanne, jossa kohtaaminen on ollut erityisen hyvä ja salliva. Kirjoita siitä tilanteesta haiku -runo.

Haiku (*jap.* 俳句) on [japanilainen](#) kolmisäkeinen runo, jossa on 17 tavua. Tavut on jaettu säkeiksi suhteessa 5-7-5. Haikujen aiheet liittyvät yleensä luontoon, ja runot ovat asultaan pelkistettyjä, mietelauseenomaisia.

Työntekijöiden oikeudet ja velvollisuudet Suomessa -tehdään-se-itse koe

Muodostetaan yhdessä koe, joka valmistellaan, opetetaan toisille ja suoritetaan. Koe vie kokonaisuudessaan useita tunteja, joten siitä voi tehdä myös mitä tahansa osia. Opettaja toimii koko oppimiskokonaisuuden ajan fasilitaattorina auttaen kutakin ryhmää heidän opettamisvuorossaan ja huolehtii luonnollisesti toisten keskittymisestä.

Ensimmäisessä vaiheessa opettaja kertoo työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista. Toisessa vaiheessa lämmitellään hyvin ja ryhmäydytään huolellisesti.

Opettaja kertoo alustukseksi:

Suomessa työntekijällä on **oikeus**:

- työehtosopimuksen mukaiseen palkkaan ja muihin vähimmäisehtoihin
- suojaan, jonka lait ja sopimukset antavat
- järjestäytymiseen
- terveelliseen ja turvalliseen työympäristöön

Työntekijällä on **velvollisuus**:

- suorittaa työ huolellisesti
- noudattaa sovittuja työaikoja
- noudattaa työnjohdon ohjeita
- kieltäytyä työnantajan kanssa kilpailevasta toiminnasta
- pitää liike- ja ammattisalaisuus
- ottaa huomioon työnantajan etu

Jakautukaa aluksi pieniin ryhmiin tai pareihin. Jokainen ryhmä saa yhden kohdan alla olevista työelämään liittyvistä asioista esiteltäväkseen. Ideana on, että oppilaat kokeilevat opettajan roolia ja oppivat yhdessä ja toisiltaan. Kilpailu toimii jännitteen ylläpitäjänä. Opettajan kannattaa luvata voittaja ryhmälle jokin pieni palkinto. On syytä käydä läpi säännöt etukäteen. (Myös oppituntiin ja toisten kunnioittamiseen liittyvät). Aluksi kaikki ryhmät ottavat asiastaan selvää apukysymysten kautta. Tämän jälkeen kukin ryhmä esittelee aiheensa ja vetää tehtävän joka on kirjattu heille. **Pisteen saamisen perusteet vaihtelevat ja on tärkeää, etteivät muut oppilaat tiedä voittokriteerejä etukäteen, jotteivat suorita tehtävää vain pisteen saamisen vuoksi.**

Tehtävä vaatii opettajalta melko paljon.

Lait ja sopimukset turvaavat työntekijän oikeudet

Työlainsäädäntö ja työehtosopimukset säätävät, mitkä ovat työntekijöiden oikeudet ja velvollisuudet. Työntekijä- ja työnantajaliitot neuvottelevat keskenään alakohtaiset työehtosopimukset. Lainsäädäntö ja työehtosopimus määrittelevät esimerkiksi vähimmäispalkat, työajat, lomat, sairausajan palkat ja irtisanomisen ehdot.

- Ottakaa selvää mitä tarkoittaa tes? Mitä tarkoittaa ammattiliittojen keskusjärjestö? Mitä tarkoitetaan "paikallisella sopimisella"? Mitä tarkoittaa liittokierros? Ottakaa selvää miten työnantajat ovat järjestäytyneet?
- Kertokaa luokalle työntekijän oikeuksista edellisten kysymysten pohjalta.
- Järjestäkää nopeuskilpailu. Muiden ryhmien tulee etsiä tietoa siitä miksi ajankohtaista kysymystä "paikallisesta sopimisesta" kannatetaan ja miksi sitä vastustetaan. Yksi argumentti puolesta ja vastaan riittää. Nopein ryhmä saa pisteen.

Yhdenvertaisuus

Jokaisella työntekijällä on oikeus yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen työhaussa ja työpaikalla.

- Millä perusteella työhaussa voidaan kokea syrjintää? Millaisia perusteita työnantajalla voisi olla työntekijän valitsemisessa? Esimerkinomaisuus riittää. Etsikää tietoa yhdenvertaisuudesta työhakutilanteessa.
- Kertokaa yhdenvertaisuudesta luokalle. Muut ryhmät esittävät kohtauksen tilanteesta, jossa joku kokee syrjintää työhakutilanteessa. Huom. ryhmien tulee ottaa selvää mitkä asiat täyttävät syrjinnän piirteet. Kysykää mikä esitys oli mielestänne rohkein tai heittäytyvin? Muu ryhmä äänestää. Omaa ryhmää ei voi äänestää. Ope tuomari. Voittajaryhmä saa pisteen.

Työsopimus

Työsopimus syntyy, kun työntekijä ja työnantaja sopivat työn tekemisestä ja siitä maksettavasta palkasta sekä muista eduista ja ehdoista. Työsuhteen ehdot määräytyvät työlainsäädännön ja työehtosopimuksen mukaan. Työsopimus sitoo molempia osapuolia.

- Laatikaa esimerkki työsopimus. Mitä siinä tulee käydä ilmi?
- Kertokaa muulle ryhmälle työsopimuksesta ja siitä mitä työsopimuksessa tulee lukea. Ryhmät laativat työsopimuksen jollekin kuvitteelliselle henkilölle. Ryhmät äänestävät työsopimuksista sen joka on a) pätevin b) Mielikuvituksellisin. Molempien perusteiden voittajaryhmät saavat puolikkaan pisteen. Omaa ryhmää ei saa äänestää.

Ammattiliitot

Suomessa ammatillinen järjestäytyminen on tavallista eikä Suomessa vainota ammattiyhdistyksissä aktiivisesti toimivia. Voit liittyä oman alasi ammattiliittoon. Liitto pyrkii turvaamaan jäsentensä edut työelämässä.

- Mihin ammattiliittoja tarvitaan? Miksi jossain päin maailmaa ammatillista järjestäytymistä vainotaan? Mitä erilaisia ammattiliittoja on Suomessa? Minkä työelämään liittyvän asian puolesta olisitte valmiita järjestäytymään?
- Kertokaa luokalle ammattiliitoista kolmen ensimmäisen kysymyksen perusteella. Pyytäkää luokkaa miettimään ryhmässä minkä työelämään liittyvän asian puolesta ryhmät olisivat valmiita järjestäytymään. Ryhmät kehrittelevät lyhyen agitaatiopuheen asian puolesta. Pyytäkää keskittymään paitsi puheen sisältöön myös sen esittämistapaan. Puheen voi esittää ryhmästä yksi tai useampi. Muut ryhmät äänestävät mikä puhe oli puoleensa vetävin. Omaa ryhmää ei voi äänestää.

Työsuojelu

Työnantajan velvollisuus on huolehtia työntekijöidensä turvallisuudesta. Työsuojeluhallinto valvoo, että työpaikoilla noudatetaan lain mukaisia työturvallisuusohjeita.

- Ottakaa selvää työsuojelusta. Millaisia työsuojelutoimenpiteitä voisi olla rakennustyömiehellä, pyörälähetillä ja näyttelijällä? Mitä muuta kuin fyysiseen terveyteen liittyviä asioita kuuluu työsuojelun piiriin? Kirjoittakaa lappuille ammatteja, joihin voisi liittyä työsuojelua vaativia toimenpiteitä. Kirjoittakaa lappuja joihin kirjoitatte kuhunkin lappuun yksi ammatti: pankkivirkailija, graafikko, lääketehaan työntekijä, keittäjä, datanomi, sosiaalityöntekijä, mielenterveyspuolen sairaanhoitaja, lastentarhanopettaja, opettaja, pelisuunnittelija (vakituisessa työsuhteessa) poliisi.
- Kertokaa työsuojelusta luokalle. Jokainen ryhmä saa valita yhden lapun. Ryhmä keksii minkälaiset työsuojelutoimenpiteen voisivat koskea lapun ammattiryhmää. Kolme asiaa riittää. Viimeinen valmis ryhmä saa pisteen. (Tämän saa kertoa vasta jälkikäteen)

Työttömyysturva

Kun pysyvästi Suomessa asuva henkilö jää työttömäksi, hänellä on oikeus saada työttömyysturvaa.

- Mitä tarkoittaa ansiosidonnainen, peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja työssäoloehto?
- Kertokaa työttömyysturvasta edellisen kysymyksen perusteella. Ryhmät kirjoittavat puolen sivun tunteikkaan tarinan otsikolla: " Ritu "ex-näyttelijä" Riikonen" Siinä on käytävä ilmi Ritun työttömäksi jäämisen hetki, siihen liittyvät tunteet ja se miten ja mistä hän hakee työttömyysetuutta ja kuinkas sitten kävikään. Ryhmät esittävät tarinan iltasatuna muille. Muut ryhmät äänestävät mikä tarinoista oli koskettavin. Voittanut ryhmä saa pisteen. Omaa ryhmää ei voi äänestää.

Eläke

Maahanmuuttaja, joka on asunut Suomessa riittävän kauan, voi saada eläkettä vanhuuden tai työkyvyttömyyden takia.

- Mikä ero on kansaneläkkeellä ja työeläkettä? Miten eläke kertyy? Milloin eläke alkaa kertyä? Mikä on työeläkeyhtiö? Milloin te voitte jäädä eläkkeelle näillä näkymin?
- Kertokaa eläkkeestä edellisten kysymysten ja muun tietonne pohjalta. Muu luokka luo unelmien eläkepäivänsä ensin paperille. Onko joku muuttanut Mallorcalle tai huippuvuorille? Onko lapsenlapset tärkeitä? Viihtyykö lähinnä keinutuolissa? Tai tutkimusmatkailijana matkaten? Ryhmät luovat yhdestä unelmasta patsaan, joissa näkyy

unelmaeläkepäivät. Muut esiintyvät kuvassa asioina, toisina henkilöinä tai esineinä. Yksi toimii näyttelyoppaana tai kertojana ja kertoo mitä kuvassa näkyy. Ryhmät äänestävät ihanimman eläkepäivän toisten ryhmien tuotoksista. Voittaja ryhmä saa pisteen. Omaa ryhmää ei voi siis äänestää.

- inspiraatioon:
- https://www.youtube.com/watch?v=Vtv183qV_KU&list=RDVtv183qV_KU&index=1

Verotus

Kun teet työtä Suomessa, sinun on maksettava veroja.

- Miksi veroja maksetaan? Kuka hyötyy veroista? Miten veroja maksetaan? Mitä on verovähennys? Mitä tarkoittaa haittaverot?
- Kertokaa luokalle verotuksesta edellisten kysymysten pohjalta. Puolet ryhmistä saa tehtäväkseen luoda paperille tietoja kuvittelemastaan yhteiskunnasta, jossa maksetaan paljon veroja. Yhteiskunnalle keksitään nimi, piirretään lippu, luodaan valuutta, keksitään pääelinkeino, keksitään kuinka iso se olisi jne.. Muitakin perustietoja voi olla. Ryhmä kuvittelee millainen olisi heidän yhteiskuntansa, jossa maksettaisiin paljon veroja, miten se vaikuttaisi yhteiskuntaan? Esimerkiksi infraan, kouluihin, työllisyyteen jne. Puolet ryhmistä saa tehtäväkseen luoda paperille yhteiskunnan, jossa ei ollenkaan makseta veroja. Paperille luodaan kuviteltu yhteiskunta taas lippuineen kaikkineen ja kuvaus siitä miten se vaikuttaa kun ei makseta juurikaan veroja. (Apukysymyksiä: Millaiset koulu- terveydenhuolto tai sosiaalihuoltojärjestelmät yhteiskunnissa on? Kuinka verotus vaikuttaa hallintoon? Vaikkapa sen määrään tai tapaan toimia? Kuinka on järjestetty valtion infrastruktuuri? Miten luonto voi jne.) Lopuksi tarkastellaan yhteiskuntia. **Ryhmät valitsevat perusteellisimmin tehdyn yhteiskunnan sekä veroja kantavalta että verottomalta puolelta.** Ei siis tarvitse kannattaa sitä puolta minne siirtyy vaan kysymys on tarkimmin ajatellusta ja kuvitellusta yhteiskunnasta. Sekä eniten ääniä saatu veroja kantava ja veroton yhteiskunta saavat puolikkaan pisteen. Omaa ryhmää ei voi äänestää.

Työterveyshuolto

Jokaisella työnantajalla on velvollisuus järjestää työntekijöilleen ennaltaehkäisevä työterveyshuolto.

- Lukekaa työterveydenhuollosta. Mikä se on? Milloin työntekijä on oikeutettu työterveyshuoltoon? Miten työterveyden ulkopuolella oleva henkilö saa terveydenhuollon Suomessa? Mitä muita tapoja on järjestää terveydenhuolto? (esim. USA)
- Kertokaa luokalle työterveydenhuollosta aikaisempien perusteella. Ryhmät valmistaavat kuvan tai esityksen "työterveydenhuollossa tapahtuu" -

otsikolla. Ryhmät miettivät millainen lääkäri ja sairaanhoitaja on ja mikä potilasta vaivaa. Saako potilas apua vaivaansa vai tapahtuuko kenties jotain odottamatonta? Millainen on lääkäri? Millainen on potilas? Ryhmät äänestävät yllättävimmän esityksen. Voittanut ryhmä saa pisteen. Oma ryhmä ei voi äänestää.

Perhevapaat

Kun perheeseen syntyy lapsi, äiti tai isä voi lain mukaan jäädä kotiin hoitamaan lasta.

- Kuinka pitkä on äitiysloma? Kuinka pitkä on vanhempainvapaa? Mikä on äitiyspakkaus? Rakentakaa oma "elämän äitiyspakkaus". "Elämän äitiyspakkaus" sisältää aineettomia asioita, joita lapsi tarvitsee elämäänsä varten. Mitä ne voisivat olla?
- Kertokaa luokalle perhevapaista oppimanne perusteella. Ryhmät rakentavat oman "elämän äitiyspakkauksen". "Elämän äitiyspakkaus" sisältää aineettomia asioita, joita lapsi tarvitsee elämäänsä varten. Mitä ne voisivat olla? Ryhmät esittelevät "elämän äitiyspakkauksensa". Ryhmät äänestävät minkä äitiyspakkauksen perusteella lapsella on paras mahdollisuus hyvään elämään. Oma ryhmä ei voi äänestää.

Työtodistus

Kun työntekijän työsuhde päättyy, hänellä on oikeus saada työnantajalta kirjallinen työtodistus.

- Miksi tarvitaan työtodistus? Kirjoita toiselle työtodistus meneillään olevasta tunnista, joka on ylitsevuotavan kehuva. Ottakaa selvää mitä työtodistuksessa tulee lukea.
- Kertokaa luokalle työtodistuksesta oppimanne perusteella. Ryhmät kirjoittavat jokaiselle ryhmälle (tai vain yhdelle ryhmistä, mutta niin että jokainen ryhmä saa työtodistuksen), työtodistuksen tehdystä oppitunnista (tai kokonaisuudesta). työtodistuksen tulee olla sekä muodollisesti pätevä, että ylitsevuotavan kehuva (kuitenkin niin että kehut perustuvat ryhmän tekemiin havaintoihin) Helpotukseksi voi kehottaa miettimään ryhmän innostuneisuutta, mielikuvituksellisuutta, sitoutuneisuutta, keskittyneisyyttä, itsensä ylittämistä tms. mitä voi rehellisesti kehua. Todistukset jaetaan ja jokainen ryhmä saa pisteen.

Mikäli pisteet on laskettu taululle, nähdään "voittaja" jolle opettaja voi antaa pienen palkinnon. Purkakaa kokonaisuus huolellisesti. Mitä vaiheita oli? Mitä tehtiin? Miltä tuntui? Mikä oli mielekästä? Mikä haastavaa? Mitä opitte?

SUO-MEN-KIE-LI

Jokaiselle oppilaalle jaetaan yksi artikkeli (opettaja valitsee, jottei oppilas valitse lyhintä mahdollista). Artikkelin luetaan, jonka jälkeen luokka jaetaan neljään ryhmään. Tämän jälkeen ryhmissä keskustellaan artikkelien pääpointeista ja niistä virinneistä ajatuksista noin 10 minuutin ajan. Sitten ryhmät valitsevat sokkona tyyllilajin, jonka opettaja jakaa lapuilla kaikille ryhmille. Tyyllilajit voivat olla mitä vain, esim. lastenohjelma, kauhuelokuva, luontodokumentti, saippuaopera. Ryhmien tehtävänä on esittää valitussa tyyllilajissa keskustelujen ja tekstien pohjalta kohtaus. Kohtausten jälkeen muu luokka voi vielä kertoa oman näkemyksensä/mielipiteensä näkemästään sekä arvata tyyllilajin, jossa kohtaus esitettiin. Parhaassa tapauksessa tehtävä virittää luokan antoisan keskustelun äärelle. Mikäli näyttelemineen on liian haastavaa luokalle, voi tehtävän purkaa myös muilla tavoin. Merkittävintä on jälleen kerran aihelehtöinen pohdinta ja ajattelun kehittäminen.

<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/han/aleksis-salusjarvi-hallituksen-leikkausten-seurauksena-ammattioppilaitoksissa-menee-porukkaa-viemareihin/?shared=1021552-b20743c7-500>

tai

<https://www.youtube.com/watch?v=OQUaguZawJQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=VCmYfJQ0j4Y>

tai

<http://www2.uta.fi/ajankohtaista/uutinen/nuorison-aidinkielen-taito-heikkenee>

tai

<https://www.savonsanomat.fi/paakirjoitukset/Lukutaito-ei-kehity-ilman-taitoa-rauhhoittua-ja-keskitty%C3%A4/1053395>

tai

<https://blogit.kaleva.fi/muutos-nyt-puhetta-hyvinvoinnista/hanki-kirjastokortti-ela-pitkaan>

https://www.iltalehti.fi/perhe/2015092920436360_pr.shtml

tai

<https://yle.fi/uutiset/3-10455994>

https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410845/opetusministeri-sanni-grahn-laasonen-neurolat-mukaan-edistamaan-lukemista

tai

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/27/puhe-kirjallisuuden-hyodyista-arsyttaa-tutkijaa>

tai

<https://www.is.fi/hyvaolo/art-2000000973705.html>

<https://www.maailmankuvalehti.fi/2018/5/pitkat/helsingin-kirjamesujen-ohjelmajohtaja-ronja-salmi-maailma-helvetin-rajoittunut-ilman>

tai

<https://yle.fi/uutiset/3-10232069>

<https://lukuliike.fi/vihollinenvaiiittolainen/>

tai

<https://minedu.fi/lukutaito>

<https://lukuliike.fi/testimoniaali/linnea-skog/>

Toivotamme kaikille antoisaa teatteri-iltaa sekä uusia oivalluksia!

Valoa ja iloa!

Toivoo: Jenni, Malla ja Rosa, KOM-teatterin yleisötyö